

فرہنگ قرآن

کرد آورنده و نویسنده

اسد اللہ نظمی اردیموس

بر شناسه	نظمی اردیموس، اسدالله، ۱۳۱۰ -
عنوان و نام پدیدآور	فرهنگ قرآن / گردآورنده و نویسنده اسدالله اردیموس؛ تصفح اسماعیل نظمی؛ ویراستار زهرا امیری «المیرا».
مشخصات نشر	تهران: اقبال، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۶۸۰ ص.
شابک	۴۰۰۰۰۰ ریال ۱- ۳۸۳-۴۰۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبا
موضوع	قرآن -- واژه‌نامه‌ها -- فارسی
موضوع	قرآن -- واژه‌شناسی
شناسه افزوده	نظمی اردیموس، اسماعیل، ۱۳۱۵ -، مصحح
شناسه افزوده	امیری، زهرا، ۱۳۶۸ -، ویراستار
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۳ ۷۴۷/۶۸ BP
رده‌بندی دیویی	۲۹۷/۱۳۴
شماره کتابشناسی ملی	۳۶۶۷۲۰۷

جای و انتشارات اقبال

تهران - خیابان دکتر علی شریعتی (کدپستی ۱۶۱۳۹) تلفن: ۷۷۶۰۳۵۷۴

تهران - خیابان جمهوری اسلامی (کدپستی ۱۱۴۶۷) تلفن: ۳۳۱۱۸۷۰۱

نام کتاب	فرهنگ قرآن
گردآورنده و نویسنده: اسدالله نظمی اردیموس	
حروفچینی	همراهان واژه
صفحات و قطع	۶۸۰ صفحه - وزیری
تیراژ	۵۰۰ جلد
نوبت چاپ	اول - پائیز ۱۳۹۳
چاپ	اقبال
قیمت	۴۰۰۰۰۰ ریال
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۴۰۶-۳۸۳-۱

ISBN: 978-964-406-383-1

به نام ذات هستی پروردگار

مقدمه

من خیلی کوچک تر از آنم که بتوانم از اقیانوس بیکران قرآن نه چنان است که با مقیاس های بشری قابل اندازه گیری باشد و نه ژرفای آن قابل درک که من آغاز سخن کنم.

چرا که قرآن کلام خداست و کلام خداوند مانند ذات بی مثالش بی انتهاست. ولی با این حال هر علاقمند به دانش و علم قرآن می تواند از این اقیانوس بی کران به اندازه وسعت پیمانه عقل و وجودش از آن بی تر کرده و بهره بگیرد. بنابراین، هر قدر بر ظرفیت وجود و وسعت فکر و روح هر اندیشمندی افزوده شود سهم ما هم از معارف قرآن بیشتر و از این خوان نعمت الهی و بی دریغ پروردگاری فزون تر خواهد بود. سال های سال به این فکر بودم که فرهنگ لغات قرآن را تدوین و جمع آوری نمایم نه یک سال و دو سال بلکه نه سال و اندی است که تمام زندگی و اندیشه خود را معطوف معانی قرآن نموده ام تا یک اثری ارزنده به جامعه مسلمین تقدیم دارم و دین خود را به آئین مقدس اداء نمایم و این فرهنگ لغات قرآن به سبک جدید با شرح معانی نوین در جهان اسلام آن هم در کشور علاقمندان قرآن و وطن عزیز من ایران که مهد تمدن فرهنگ و علم قرآنست منتشر سازم و در جمع آوری این اثر ارزنده کوشش نمودم که کشور عزیز من در این امر مهم پیشقدم باشد و در فرهنگ قرآن همیشه از دیگر کشورهای اسلامی گامی جلوتر فرانه و سایرین نیز به پیشرفت اهداف قرآن به زبان های مختلف نسبت به نشر فرهنگ قرآن اقدام نمایند. البته باید اذعان نمود که فرهنگ نویسی با سبک تحقیقی و روش جدید و

پرمحتوای معانی کلمات که یک کلمه در چند آیه و در هر کدام با معانی متشابهی به دو سه معنای مختلف تفسیر می‌گردد کاری بس دشوار بوده و مستلزم داشتن اطلاعات وسیع و عمیق و تحقیق و ممارست در تفاسیرها و ادبیات و کتاب‌های دینی و قرآنیست و خود حقیر احساس نمودم که جامعه اسلامی به چنین کتابی برای رشد افکار عمومی جوانان مشتاق به دین و مذهب و قرآن نیازمند است و در خود احساس مسئولیت نموده، به جمع‌آوری این فرهنگ اقدام نمودم.

اکنون توجه دارید که تمام اندیشمندان سراسر دنیا چشمانشان به جهان اسلام دوخته و به‌خصوص بر جوانان متعهد ایران است که از رفتار و روش و خوی انسانی و دینی آنان بهره برده و اسلام واقعی را از طریق آنان بشناسند. حتی خود ایرانیان و جوانان عزیزی که تشنه شناخت هرچه بیشتر اسلام می‌باشند هستند، ناگفته نماند برای شناخت اسلام هر کسی می‌داند نزدیک‌ترین راه و مطمئن‌ترین وسیله و بررسی بیشتر شناخت قرآن فقط در متن قرآن مجید کتاب بزرگ آسمانی ماست. ولی باید توجه داشت که این کتاب الهی «قرآن» از نظر معانی نهایت پرمحتوا و همانند کتب عادی دارای یک بُعد و یک معانی نیست و به اصطلاح بطونی دارد و در درون هر بطنی، بطن دیگری نهفته است.

و به تعبیر دیگر هر کسی به مقدار عمیق فکر خویش و به اندازه فهم و آگاهی خود و شایستگی‌اش از قرآن بهره می‌گیرد و استفاده می‌کند بی‌آنکه عمق و کرانه‌های آن بر کسی آشکار باشد و مسلماً هیچ‌کس از کنار چشمه زلال قرآن محروم بازمی‌گردد و به قدر توانایی‌اش بهره‌مند می‌گردد.

با اینکه آگاهید، مفسران بزرگ و محققان عالی‌قدر اسلام از نخستین قرن اسلامی تاکنون تلاش‌ها و کوشش‌های شایان تقدیری در این زمینه در تفسیر قرآن کوشش‌های بی‌شماری نموده و زحمات طاقت‌فرسایی را متحمل شده‌اند و کتاب‌های فراوانی نگاشته و چاپ کرده‌اند که در پرتو آن به گوشه‌ای از شگفتی‌های

این هدیه بزرگ پروردگاری که کتاب بزرگ آسمانی است می‌توان راه یافت و من حقیر این فرهنگ را با مطالعه دقیق و چندین بار مرور تفسیر بیست و هفت جلدی نمونه و ده جلدی منهج الصادقین و چهل جلدی تفسیر المیزان و تفسیر مجمع البیان جمع‌آوری نموده‌ام. همه اطلاعات این پدیده را می‌توانید با تفسیر نمونه و سایر تفاسیر هم که فرقی ندارند مطالعه فرمایید که من برداشت نموده‌ام.

اینک با زبان عاجزانه از ساحت مقدس پروردگار چنین درخواست دارم که پروردگارا:

چشم ما و همه قرآن‌دوستان و مسلمانان واقعی و جوانان غیور و اندیشمندان جهان را بینا و گوش‌هایشان را شنوا و فکرشان را صائب و فزاینده و کارساز فرما تا بتوانیم به عمق تعلیمات کتاب آسمانیت راه یابیم و از آن چراغ پر فروغ هدایت برای خود و دیگر برادران و خواهران دینی راه نجات و رستگاری را فراهم سازیم.
خداوندا!

آتش‌هایی که دشمنان اسلام و قرآن همانند سلمان رشدی‌ها پیرامون جهان اسلام عموماً ملت مسلمان ایران برافروخته‌اند با قدرت لایزال خود آنها را خاموش و کیدشان را به خودشان برگردان، تا آئین مقدس جهان اسلام در سراسر گیتی فروزان‌تر و عالمگیرتر گردد.

اما آنچه که گفتیم قرآن بطونی دارد و هر بطونی بطنی و در درون هر بطنی بطن دیگری نهفته است. به‌طور مثال به کلمه «بر» اشاره می‌کنم که مفسران گفتگوی بسیاری در معانی این کلمه دارند. در بعضی از آیه به معنی بهشت و در بعضی آیه به معنی تقوا و پرهیزگاری و در بعضی آیات به معنی پاداش نیک گرفته‌اند ولی آنچه که از آیات قرآن استفاده می‌شود این است که کلمه «بر» معنی وسیعی دارد و به تمام نیکی‌ها اعم از ایمان و اعمال پاک گفته می‌شود و با نگرش به آیه ۱۷۷ سوره بقره خداوند می‌فرماید:

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ

الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُؤَفَّقُونَ
بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

آیا به خدا و روز جزاء و پیامبران و کمک به نیازمندان و درماندگان و نماز و
روزه و وفای عهد و استقامت در برابر مشکلات و حوادث همه از شعب «بر»
محسوب می‌شود و امثال چنین کلمات در قرآن فراوان است. و ما سعی کردیم همه
آنها را در هر آیه‌ای که معانی متفاوت گشته‌اند شرح دهیم.

امید است که این اثر ارزنده معنوی از من حقیر که سالیان سال خادم القرآن بوده‌ام
و هستم و افتخار تدوین این کتاب اوزنده را بر من منت گذارد و عنایت فرمود از
پروردگار خود سپاسگزار و حمد و ثنا و ستایش به پیشگاه مقام ربوبیتش نموده مورد
توجه ذات احدیتش قرار گرفته باشد. از خداوند متعال و از رحمت بیکران او برای
شما خواهران و برادران دینی‌ام آرزوی سعادت و توفیق دارم.

اجرکم عندالله

خادم القرآن: اسداله نظامی ایردموسی

۰۹۱۲۴۸۶۹۳۲۵

فهرست فرهنگ قرآن

شماره صفحه	شرح	توضیحات
۷	مقدمه	
۱۱	فهرست فرهنگ	
۱۳	گفتگونی با خوانندگان	
۱۷	خلاصه‌ای برگزیده‌ای از قواعد عربی	
۱۷	حروف شمسی و قمری	
۱۷	فرق بین همزه و الف	
۱۸	تنوین چیست	
۱۸	علائم و اعراب‌ها	
۱۸	نحوه تلفظ حروفات عربی	
۱۹	ادغام	
۱۹	ادغام مع الغنه	
۱۹	ادغام بلاغنه	
۱۹	حروفات حلقی	
۱۹	حکم استثنائی حرف میم	
۲۰	قلب به میم	
۲۰	اخفاء	
۲۰	حروف عله	
۲۰	یک تذکر کلی	
۲۰	طرز خواندن حروف تنوین‌دار	
۲۱	تفکیک کردن کلمات	
۲۱	تا تأنیث	
۲۱	علامت سکون	
۲۳	معرفی مؤلف کتاب	
۲۵	پیش‌گفتار	
۲۷	توجه به خوانندگان عزیز	

۲۹	باب همزه	از صفحه ۲۹ تا صفحه ۱۶۰
۱۶۱	باب ب	از صفحه ۱۶۱ تا صفحه ۱۷۹
۱۸۰	باب ت	از صفحه ۱۸۰ تا صفحه ۲۴۳
۲۴۴	باب ث	از صفحه ۲۴۴ تا صفحه ۲۴۶
۲۴۷	باب ج (جیم)	از صفحه ۲۴۷ تا صفحه ۲۶۰
۲۶۱	باب ح (حاء)	از صفحه ۲۶۱ تا صفحه ۲۷۸
۲۷۹	باب خ (خا)	از صفحه ۲۷۹ تا صفحه ۲۹۲
۲۹۳	باب د (دال)	از صفحه ۲۹۳ تا صفحه ۳۰۰
۳۰۱	باب ذ (ذال)	از صفحه ۳۰۱ تا صفحه ۳۰۸
۳۰۹	باب ر (را)	از صفحه ۳۰۹ تا صفحه ۳۲۵
۳۲۶	باب ز (زا)	از صفحه ۳۲۶ تا صفحه ۳۳۱
۳۳۲	باب س (سین)	از صفحه ۳۳۲ تا صفحه ۳۵۲
۳۵۳	باب ش (شین)	از صفحه ۳۵۳ تا صفحه ۳۶۳
۳۶۴	باب ص (صاد)	از صفحه ۳۶۴ تا صفحه ۳۷۴
۳۷۵	باب ض (ضاد)	از صفحه ۳۷۵ تا صفحه ۳۷۸
۳۷۹	باب ط (طا)	از صفحه ۳۷۹ تا صفحه ۳۸۴
۳۸۵	باب ظ (ظا)	از صفحه ۳۸۵ تا صفحه ۳۹۰
۳۹۱	باب ع (عین)	از صفحه ۳۹۱ تا صفحه ۴۱۵
۴۱۶	باب غ (غین)	از صفحه ۴۱۶ تا صفحه ۴۲۳
۴۲۴	باب ف (فا)	از صفحه ۴۲۴ تا صفحه ۴۳۶
۴۳۷	باب ق (قاف)	از صفحه ۴۳۷ تا صفحه ۴۵۷
۴۵۸	باب ک (کاف)	از صفحه ۴۵۸ تا صفحه ۴۷۴
۴۷۵	باب ل (لام)	از صفحه ۴۷۵ تا صفحه ۴۸۲
۴۸۳	باب م (میم)	از صفحه ۴۸۳ تا صفحه ۵۳۶
۵۳۷	باب ن (نون)	از صفحه ۵۳۷ تا صفحه ۵۶۷
۵۶۸	باب هـ (ها)	از صفحه ۵۶۸ تا صفحه ۵۷۲
۵۷۳	باب و (واو)	از صفحه ۵۷۳ تا صفحه ۵۸۵
۵۸۶	باب ی (یا)	از صفحه ۵۸۶ تا صفحه ۶۷۸
۶۷۹	منابع کتاب	تفسیر نمونه
۶۷۹	کتاب‌هایی که از مؤلف چاپ شده	تفسیر منهج الصادقین